

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
Rozdział 1	
PODKULTURA WIĘZIENNA – ISTOTA I CHARAKTERYSTYKA	
Zależność podkultury od kultury dominującej	13
„Podkultura więzienna” – pochodzenie i wyjaśnienie terminologii	17
„Podkultura” – problemy definicyjne	17
Etiologia podkultury więziennej	23
Podział i charakterystyka grup nieformalnych w zakładzie karnym	27
Hierarchiczny układ władzy w więziennej grupie nieformalnej	44
Struktura populacji „grypsujących”	44
Przywództwo w „drugim życiu”	47
Rozdział 2	
SPECYFIKA POPULACJI WIĘZNIÓW MŁODOCIANYCH	
Skazani młodociani w świetle obecnych uregulowań prawnych	51
Polskie unormowania prawne dotyczące młodocianych	51
Mechanizmy łączenia się skazanych z podkulturą więzienną	55
Relacje między grupami osób młodocianych w sytuacji wyizolowania	58
Stosunki interpersonalne na styku więzień „grypsujący” – „niegrypsujący” ...	58
Problematyka osadzania więźniów	
w celach mieszkalnych „jednorodnych” – „mieszanych”	62
Rozdział 3	
POZAFORMALNE PRAWIDŁOWOŚCI	
REGULUJĄCE IZOLOWANE ŻYCIE SKAZANYCH	
System wartości i norm – niejawny kodeks postępowania więźniów	65
Pozaformalne „prawo” więzienne	65

Wartości nadrzędne skazanych uwikłanych w podkulturę	66
Normy zachowania osób „grypsujących”	70
Środki zabezpieczające funkcjonowanie społeczności „grypsującej”	79
Sankcje chroniące nieformalne przepisy postępowania	79
Wykluczenie ze środowiska „grypsujących”	82

Rozdział 4

TRANSPOZYCJA W OBRĘBIE „DRUGIEGO NURTU WIĘZIENIA”

Transformacja ustrojowa w Polsce a zmiany w obrazie podkultury więziennej	85
Współczesny wizerunek podkultury na tle przemian społecznych	85
Wpływ pieniądza na układ wartości i norm podkulturowych	87
Egzemplifikacja zacierania się różnic wynikających z podkultury – „ziomkostwa”	89
Przeludnienie jednostek penitencjarnych i wynikające z tego implikacje	90
Zorganizowana przestępczość a „drugie życie”	98
Narkotyki i leki psychotropowe w zakładzie karnym	105
Podkultura więzienna a resocjalizacja	114

Rozdział 5

UJEMNE KONSEKWENCJE IZOLACJI WIĘZIENNEJ

Odizolowanie jako sytuacja trudna	119
Więzienie i jego niecodzienne uwarunkowania	119
Zjawisko deprywacji potrzeb	120
Przeciążenia i utrudnienia jako elementy cechujące zakład penitencjarny	122
Zakład karny jako instytucja konfliktogenna	123
Sposoby przezwyciężenia więziennej sytuacji trudnej	129
Funkcjonalna natura podkultury więziennej	133

Rozdział 6

WIELOASPEKTOWOŚĆ ZABURZEŃ WYSTĘPUJĄCYCH U OSÓB INKARCEROWANYCH

Zaburzenia psychiczne jako efekt uwięzienia	137
Izolacja więzienna i jej wpływ na zdrowie psychiczne skazanych	137
Zaburzenia emocjonalne następstwem izolacji penitencjarnej	139
Choroby psychiczne u osób skazanych na karę pozbawienia wolności	141
Nerwice determinantem uwięzienia	143
Zaburzenia w sferze seksualnej więźniów	146

Rozdział 7

SPOŁECZNOŚĆ FUNKCJONARIUSZY WIĘZIENNYCH

Służba więzienna – zasady organizacyjne	153
Umundurowanie i dystynkcje więzienników	158
Zakres kompetencji personelu więziennego	161
Etyka zawodowa kadry penitencjarnej	163
Personel penitencjarny w świetle polskich i międzynarodowych uregulowań legislacyjnych	167

Rozdział 8

SPECYFIKA PRACY PERSONELU PENITENCJARNEGO

Zakład karny jako skupisko dwóch społeczności	171
Bipolarna populacja więzienna – personel i więźniowie	171
Relacje funkcjonariusz – skazany	173
Środowisko więzienne jako źródło stresu zawodowego	176
Stres w pracy penitencjarysty	176
Funkcjonowanie w sytuacji stresu	180
Wypalenie zawodowe funkcjonariuszy więziennych	183
Elementy patologii instytucji penitencjarnej	185

Rozdział 9

PERCEPCJA PODKULTURY WIĘZIENNEJ

– SYNTEZA BADAŃ WŁASNYCH

Wprowadzenie	195
Dane socjodemograficzne badanej dwuczłonowej społeczności więziennej	200
Dane socjodemograficzne skazanych	200
Dane socjodemograficzne personelu penitencjarnego	207
Przynależność podkulturowa diagnozowanych skazanych młodocianych a ich percepcja istotnych elementów środowiska penitencjarnego	214
Pochodzenie społeczne, wcześniejsza karalność i miejsce odbywania kary przez więźniów a ich ocena istotnych elementów uwięzienia	219
Pozycja zawodowa diagnozowanego personelu więziennego a jego percepcja istotnych elementów środowiska penitencjarnego	227
Pochodzenie społeczne, staż pracy i miejsce pracy funkcjonariuszy służby więziennej a ich ocena istotnych elementów uwięzienia	232
ZAKOŃCZENIE I WNIOSKI	243
BIBLIOGRAFIA	253